

# KUNSTEN

[K] **VERLANGEN NAAR PERFECTIE.  
“THE RED TURTLE” VAN MICHAEL DUDOK  
DE WIT**

Digitale post uit Japan veranderde het leven van Michael Dudok de Wit (1953). In 2007 ontving de Nederlandse animator een verrassende e-mail van de befaamde Japanse animatiestudio Ghibli, verantwoordelijk voor handgetekende meesterwerken als *Grave of the Fireflies* (1988) en *Spirited Away* (2001), met daarin twee vragen: “Uw korte film *Father and Daughter* is geweldig, hebt u een distributeur in Japan?” En: “Wilt u een lange film voor ons maken?”

Een lange animatiefilm had Dudok de Wit, die opgroeide in Laren (Noord-Holland), animatie studeerde in Zwitserland en Engeland en al sinds lange tijd in Londen woont, tot dan toe nog niet gemaakt. Sterker nog: hij had in interviews altijd verklaard er nooit een te willen maken. Maar het aanbod uit Japan viel simpelweg niet te weigeren. “Ik heb er twee maanden over gedaan om het te verwerken. Ik kon het gewoon niet geloven”, vertelde hij ooit op het animatiefilmfestival in Annecy.

Na die eerste mail in 2007 duurde het echter nog een kleine negen jaar, waarvan tweeënhalf jaar productietijd, voordat het eindproduct van de samenwerking in mei 2016 het levenslicht zag. Oorzaak was onder meer Dudok de Wits extreme

perfectionisme. In de documentaire *Het verlangen van Michael Dudok de Wit* (2016), waarin hij gevolgd wordt tijdens de productie van de film, vertelt hij daarover: “Ik kan niet aanvaarden dat iets klaar is. Elke dag ga ik naar huis met het gevoel dat ik het net niet goed genoeg heb gedaan. Ik werk naar een ideaal, terwijl ik weet dat ik dat nooit zal bereiken.”

Het eindresultaat is het lange wachten echter meer dan waard gebleken: de film, *getiteld The Red Turtle*, is een wonderschoon, filosofisch en volstrekt woordeloos sprookje geworden, over een schipbreukeling die aanspoelt op een onbewoond tropisch eiland. Wanhopig bouwt de naamloze man het ene vlot na het andere, maar telkens als hij denkt te ontsnappen, wordt hij terug de zee in geworpen door een mysterieuze rode zeeschildpad.

*The Red Turtle* beleefde zijn première op het filmfestival van Cannes, waar het werd bekroond met de Prix Spécial Un Certain Regard. De internationale pers strooide eveneens met lofuitingen. “Een compassievolle, weemoedig mooie film”, oordeelde bijvoorbeeld de Britse krant *The Telegraph*. En in de Nederlandse bioscopen trok de film vervolgens in de eerste vijf dagen al tienduizend bezoekers: een record voor een Ghibli-film, en uitzonderlijk voor een animatiefilm voor volwassenen.

Het succes komt Dudok de Wit – al sinds decennia één van Nederlands voornaamste



*The Red Turtle* © Michael Dudok de Wit.

filmkunstenaars, maar bij het grote publiek vrij onbekend – meer dan toe. Een gevoel dat nog eens versterkt wordt door de al eerder genoemde documentaire. Het is haast aandoenlijk om Dudok de Wit in die film aan het werk te zien. Bijvoorbeeld wanneer hij er alleen op uit trekt om de branding te bestuderen en te filmen, en vervolgens bij het terugkijken van de geschoten beelden volledig opgaat in hoe prachtig de schaduw aan de rand van het water wel niet is. “Een groot kind”, zo beschrijft een van zijn Franse teamleden hem dan ook, “altijd met zijn hoofd in de wolken.”

Dudok de Wit is immer op zoek naar de schoonheid in de details. “Een persoonlijke poëzie toevoegen”, noemt hij het in een interview met de *VPRO Gids*. “Uitgaande van een realistisch gestileerde, gecontroleerde beweging breng ik een persoonlijke handtekening aan. Dat is het geheim van animatie”.

Dudok de Wits handtekening is in *The Red Turtle* duidelijk zichtbaar. Vooral de elegantie van de bewegingen – van de dieren en mensen, maar ook van de wolken en het water – valt op, en de eenvoud waarmee het op het doek wordt getoverd. “Michael heeft een aanpak die heel minimalistisch is”, zegt een Spaanse animator daarover in *Het verlangen van Michael Dudok de Wit*. “Hij kan met een paar rake lijnen de essentie neerzetten van wat hij wil

uitdrukken. Hij zoekt de essentie van de dingen. Maar om tot die essentie te komen is heel moeilijk.”

Die combinatie van eenvoud en elegantie vind je ook al terug in zijn eerdere, veel grovere en soms haast abstracte korte werk. Maar ook thematisch haakt *The Red Turtle* aan bij de rest van Dudok de Wits oeuvre: verlangen is de rode draad in zijn werk. Zo verhaalt zijn voor een Oscar genomineerde korte film *The Monk and the Fish* (1994), een koddige komedie in aquarelstijl, over een monnik die obsessief achter een vis aanjaagt. Tot hij uiteindelijk leert om samen met het dier in harmonie verder te leven. En ook zijn tot voor kort bekendste werk, het met een Oscar bekroonde *Father and Daughter* (2000), kent vele overeenkomsten met *The Red Turtle*. In het acht minuten durende minimalistische meesterwerk, in 2007 als recentste film opgenomen in de Canon der Nederlandse Films, keert een dochter keer op keer terug naar de plek waar ze haar vader voor het laatst de zee op zag varen. Zelf groeit ze op, de seizoenen veranderen, ze wordt oud. En toch blijft ze hoopvol staren naar de horizon, net als de schipbreukeling in *The Red Turtle*.

Waar Dudok de Wits fascinatie voor het thema verlangen vandaan komt? “Een mooie pijn”, noemt hij het in de *VPRO Gids*: “Diep verlangen, ook al doet het soms pijn, vind ik naast de liefde het mooiste gevoel dat je kunt ervaren.” En in de documentaire



*The Red Turtle* © Michael Dudok de Wit.

zegt hij over de inspiratie voor *The Red Turtle*: “Ik was heel gelukkig met mijn vriendin, nu mijn vrouw, met mijn werk. En toch was ik bewust dat ik nog ergens naar zocht.”

Waar hij precies naar zocht in die periode wist hij echter niet. Zoals ook nooit helemaal duidelijk wordt waar de man in *The Red Turtle* zo sterk naar verlangt. Maar misschien is het wel Dudok de Wits streven naar de ultieme schoonheid, in combinatie met zijn perfectionisme, dat hem zo onrustig maakte. In een interview met de website Delagarde.nl zei hij daar opvallend openhartig over: “Het is een verlangen dat elke kunstenaar kent, het verlangen naar de ultieme schoonheid. Maar dat verlangen heeft een keerzijde. Ik ben van jongs af gevoelig geweest voor... Ik wil het geen depressies noemen, het zijn meer periodes dat ik de passie voor het leven niet sterk voel. Het is een gevoel van leegte dat zich dan aandient.”

*The Red Turtle* is de ultieme verbeelding van die leegte. En wat de ultieme schoonheid betreft: Dudok

de Wit zal er voor zijn gevoel met zijn eerste lange animatiefilm waarschijnlijk net naast hebben gegrepen. Het is wat hem betreft immers een ideaal dat hij toch nooit kan bereiken. Maar met *The Red Turtle* is hij in ieder geval heel dicht bij gekomen.

#### JELLE SCHOT

De documentaire *Het verlangen van Michael Dudok de Wit* (2016) is online te bekijken:

[www.vpro.nl/programmas/2doc/2016/](http://www.vpro.nl/programmas/2doc/2016/)

[het-verlangen-van-michael-dudok-de-wit.html](http://het-verlangen-van-michael-dudok-de-wit.html)